

ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΥΜ
ΣΧΟΛΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΥΜ ΤΟΥ ΛΑΚΑΝΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ

Κλινική Εκπαίδευση Λακανικού Πεδίου
2024-2025

$$\begin{array}{c} \text{ΤΡ} \downarrow \text{ΥΜΑΤΙΣΜΟΙ} \\ \frac{a}{S_2} \rightarrow \frac{\cancel{S}}{S_1} \end{array}$$

Τρ(α)υματισμοί

Αθήνα 2024

*Ευχαριστούμε πολύ τον κ. Γιώργο Κωνσταντίνου
για τη συμβολή του στα γραφικά για το εξώφυλλο*

ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΥ ΛΑΚΑΝΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ

Η Κ.Ε.Λ.Π ιδρύθηκε στην Αθήνα το 2007 και συνδέεται με τη Διεθνή των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου και τη Σχολή της. Το 1998 δημιουργήθηκαν τα πρώτα Κλινικά Κολλέγια σε διάφορες χώρες στα πλαίσια της Διεθνούς των Φόρουμ. Με τη διδασκαλία τους στοχεύουν στη μετάδοση της ψυχαναλυτικής θεωρίας και πρακτικής, προσανατολισμένης από το έργο του Σίγκμουντ Φρόιντ, του ανθρώπου που ανακάλυψε το ασυνείδητο και έθεσε τις πρώτες θεωρητικές βάσεις της ψυχανάλυσης, και του Ζακ Λακάν, ο οποίος με την επιστροφή του στα κείμενα του Φρόιντ προχωρά σε νέες επεξεργασίες ως προς το ασυνείδητο, τη γλώσσα και την επιθυμία, τη δομή του υποκειμένου και τη σχέση του με το συμβολικό, το φαντασιακό και το πραγματικό.

Οι επιστημικές βάσεις των κλινικών εκπαιδεύσεων έχουν την απαρχή τους στην ίδρυση από τον Ζακ Λακάν του Κλινικού Τμήματος στο Paris VIII το 1976, με στόχο «να υποδείξει μία κατεύθυνση σε όσους αφιερώνονται στην ψυχαναλυτική κλινική», «πιέζοντας τον αναλυτή να δηλώσει τους λόγους του», να θέσει και να επεξεργαστεί τα ερωτήματά του. Οι συμμετέχοντες στην κλινική εκπαίδευση καλούνται και εκείνοι να επεξεργαστούν τα ερωτήματά τους και έχουν δυνατότητα να παράξουν εργασία η οποία θα ληφθεί υπόψη.

Απευθύνεται σε εκείνους που επιθυμούν να μελετήσουν και να εμβαθύνουν στη σχέση τους με την ψυχαναλυτική κλινική, με αναφορά μια ψυχαναλυτική θεωρία και πρακτική που λαμβάνει υπόψη της την κλινική του υποκειμένου.

Η κλινική εκπαίδευση περιλαμβάνει:

- παρουσιάσεις ασθενών
- σεμινάρια
- παρουσιάσεις περιστατικών από τους συμμετέχοντες
- μελέτη κειμένων του Φρόιντ και του Λακάν
- ημερίδες ψυχαναλυτικής κλινικής, με προσκεκλημένους διδάσκοντες των Κλινικών Κολλεγίων της Γαλλίας.

Ανά έτος, επιλέγεται μια θεματική σε αναφορά με το θέμα των Κλινικών Κολλεγίων της Γαλλίας. Για τη χρονιά **2024-2025**, το θέμα είναι: **Τρ(α)υματισμοί.**

ΗΜΕΡΙΔΕΣ

*

1η-2 Νοεμβρίου 2024

Ημερίδα έναρξης

με τον **Νταβίντ Μπερνάρ**, ψυχαναλυτή, ΑΜΣ της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού πεδίου, διδάσκοντα στο Κολλέγιο Ψυχαναλυτικής Κλινικής Δυτικής Γαλλίας.

**

7-8 Μαρτίου 2025

με τον **Αρμάντο Κοτ**, ψυχαναλυτή, ΑΜΣ της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού πεδίου, διδάσκοντα στο Κολλέγιο Ψυχαναλυτικής Κλινικής στο Παρίσι.

14 Ιουνίου 2025

Ημερίδα λήξης

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΤΡΑΥΜΑΤΙΣΜΟΙ

Τραυματισμοί, στον πληθυντικό, η φετινή θεματική της Κλινικής Εκπαίδευσης. Θέμα επίκαιρο όσο ποτέ στην εποχή μας. Αν και αρχικά πρόκειται για ένα κλινικό ζήτημα, το οποίο ξεκίνησε με την έρευνα του J-M. Charcot στα θύματα σιδηροδρομικών ατυχημάτων¹, σήμερα έχει λάβει μία άλλη διάσταση και περιλαμβάνει ηθικά, πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα, διαφόρων πεδίων του λόγου. Υποκείμενα που έχουν υποστεί τις συνέπειες του πολέμου, πολιτικές διώξεις, σεξουαλικές επιθέσεις, ατυχήματα σε μέσα μεταφοράς και φυσικές καταστροφές είναι μερικά μόνο παραδείγματα από έναν εκτενή κατάλογο που τείνει στην συμπερίληψη όλο και περισσότερων καταστάσεων που συνδέονται με κάποια μορφή δυσφορίας ή ψυχικό πόνο. Αυτός ο πολλαπλασιασμός των «τραυματισμένων» κινητοποιεί διαφόρους κοινωνικούς φορείς, οι οποίοι προσπαθούν να παρέχουν στήριξη και βοήθεια. Ταυτόχρονα οι έννοιες του θύματος και του θύτη συνοδεύουν συστηματικά κάθε τραυματική συνθήκη. Κατ' αυτόν τον τρόπο όμως ομογενοποιούνται οι υποκειμενικές θέσεις που σχετίζονται με αυτό το σημαίνον και εξαλείφονται οι ιδιαιτερότητες που καθορίζουν τα υποκειμενικά πεπρωμένα του τραύματος. Με άλλα λόγια, η επέκταση του πεδίου του τραύματος στην ουσία τρέφει γενικευτικές νοηματοδοτήσεις αποκλείοντας έτσι την υποκειμενικότητα.

Σε αυτό το πλαίσιο λοιπόν, είναι πιο χρήσιμη παρά ποτέ η διερώτηση γύρω από αυτή την έννοια υπό την προϋπόθεση να βάλουμε στο προσκήνιο την υπόθεση του ασυνειδήτου.

Ο Φρόιντ ανέπτυξε μια θεωρία του τραύματος γνωστή ως θεωρία της αποπλάνησης ή *neurotica* που αναφέρεται στην τραυματική υστερία. Ο Φρόιντ λέει σχετικά: «Το ψυχικό τραύμα, και κατά συνέπεια η ανάμνησή του λειτουργούν σαν ξένο σώμα που, πολύ καιρό μετά την εμφάνισή του, συνεχίζει να παίζει ενεργό ρόλο και έτσι η υστερική υποφέρει κυρίως από τις αναμνήσεις»². Δυο χρόνια αργότερα, σε ένα γράμμα στον Φλιν, δηλώνει «δεν πιστεύω πλέον στη *neurotica* μου»³. Επιχειρηματολογεί αναδεικνύοντας διάφορα σημεία: την κατηγορία της διαστροφής κατά του πατέρα, την ανυπαρξία στο ασυνείδητο οποιασδήποτε ένδειξης της πραγματικότητας και την έλλειψη διάκρισης μεταξύ αλήθειας και μυθοπλασίας που έχει επενδυθεί από affect. Αντικαθιστά έτσι την πραγματικότητα του τραύματος με τη μυθοπλασία της φαντασίωσης. Το 1914, επιβεβαιώνει την υπόθεση αυτή: «Αν είναι αλήθεια ότι οι υστερικές συσχετίζουν τα συμπτώματά τους με φανταστικά τραύματα, το νέο γεγονός είναι ότι φαντασιώνονται τέτοιες σκηνές- είναι επομένως απαραίτητο να λάβουμε υπόψη, παράλληλα με την πραγματική πραγματικότητα, μια ψυχική πραγματικότητα»⁴.

¹ Βασιζόμενος στις μελέτες των Erichsen, Coombs Knapp και Oppenheim.

² S.Freud et J. Breuer, *Μελέτες για την υστερία*, Πλέθρον, Αθήνα, 2018.

³ Σ. Φρόιντ, «Γράμμα ν. 69» στο «La naissance de la Psychanalyse», PUF, Παρίσι, 1991 (6η έκδοση), σ. 190-193, στα ελληνικά <https://champlacanien.gr/ekdoseis/metafraseis-freud-lacan/gramma-69/>

⁴ S. Freud, « Contribution à l'histoire du mouvement psychanalytique », *Cinq leçons sur la psychanalyse, suivi de Contribution à l'histoire du mouvement psychanalytique* (1914), Παρίσι, Payot, 1965, p. 83-84.

Στην περίπτωση του Ανθρώπου με τους λύκους, ο Φρόιντ αποδεικνύει τη θεωρία του κλινικά: «Ήταν ασφαλώς φαντασιώσεις που είχε κάποτε το παιδί, πιθανώς στην εφηβεία, για την παιδική του ηλικία και που τώρα επανεμφανίζονταν σε μια δυσαναγνωρίσιμη μορφή»⁵. Η προέλευση του τραύματος είναι μια παιδική φαντασίωση. Ο Φρόιντ καταλήγει: «Η παρακολούθηση της πρωταρχικής σκηνής όμως, είναι μια φαντασίωση των μεταγενέστερων χρόνων...» και συνεχίζει «Θα ήθελα κι εγώ να ξέρω, αν η πρωταρχική σκηνή ήταν φαντασίωση του ασθενούς ή πραγματικό βίωμά του, αλλά λαμβάνοντας υπόψη παρόμοιες περιπτώσεις, πρέπει να πω ότι κατά βάθος δεν είναι πολύ σημαντικό να αποφανθεί κανείς πάνω σε αυτό».⁶

Μετατοπίζοντας με αυτόν τον τρόπο το πρόβλημα της πραγματικότητας, ο Λακάν, από την αρχή της διδασκαλίας του, επρόκειτο να συλλάβει το δύσκολο ζήτημα του τραύματος μέσα από τη διάσταση της γλώσσας και ειδικότερα του σημαίνοντος.

Στο 3^ο σεμινάριο, *Οι ψυχώσεις*, σχολιάζοντας μια περίπτωση τραυματικής υστερίας του Άισλερ⁷, λέει ότι «η εκδήλωση της νευρωτικής συμπτωματολογίας του ασθενούς ... προϋποθέτει πιθανότατα ένα τραύμα, το οποίο πρέπει να αφύπνισε κάτι. Στην παιδική ηλικία τραύματα βρίσκουμε με τη σέσουλα.» Το σημαντικό όμως για τον Λακάν είναι η ανάδειξη ενός σημαίνοντος, ενός σημαίνοντος καλυμμένου από τη φαντασίωση.

Για τον Φρόιντ, το τραύμα οφείλεται σε ένα γεγονός το οποίο, στη συνέχεια, αφήνει ένα ίχνος ικανό να αναδυθεί και να επαναληφθεί, το συμβολικό δεν μπορεί να απορροφήσει αυτή την τραυματική στιγμή και υπάρχει ρήξη στη σημαίνουσα αλυσίδα. Ο Λακάν όμως φτάνει σε μία άλλη διατύπωση: Το τραύμα είναι η επίπτωση της *lalangue* (ηγλώσσα) στο ομιλούν ον. Γράφει τη *lalangue* σε μια λέξη και μετατρέπει τον τραυματισμό (*traumatisme*) σε τρυπατισμό (*troumatisme* – *trou*=τρύπα) για να υπενθυμίσει το γεγονός ότι η *lalangue* κάνει μια τρύπα, στο σώμα και στο νόημα. Ένα σημαίνον, που δεν αρθρώνεται με άλλα σημαίνοντα, ένα σημαίνον από μόνο του, έρχεται αντιμέτωπο με το υποκείμενο. Πρόκειται για ένα σημαίνον που ακουμπά στην υλικότητα, στην ηχηρότητα, στην πραγματική πλευρά της γλώσσας. Είναι αυτό το σημαίνον που προκαλεί τον τρυπατισμό. Στο 21^ο σεμινάριο, ο Λακάν λέει: «Αλλά όλοι ξέρουμε, γιατί όλοι επινοούμε κάτι για να γεμίσουμε την τρύπα του πραγματικού. Όπου δεν υπάρχει σεξουαλική σχέση, υπάρχει τρυπατισμός. Επινοούμε!»⁸

Όρσα Καμπέρου
Αθήνα, Αύγουστος 2024

⁵ Σ. Φρόιντ, «Ο άνθρωπος με τους λύκους» (Ο Βόλφσμαν) στο Πέντε περιστατικά ασθενείας, Επίκουρος, Αθήνα, 2014, σ. 473.

⁶ Το ίδιο, σ. 559 και σ. 561.

⁷ Ζ. Λακάν, Σεμινάριο τρίτο, *Οι ψυχώσεις*, Ψυχογιός, Αθήνα, 2005, σ. 194-197.

⁸ J. Lacan., *Le Séminaire*, βιβλίο XXI, *Les non-dupes errent*, 1973-1974, μάθημα της 19^{ης} Φεβρουαρίου 1974, ανέκδοτο.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 2024-2025

ΟΜΙΛΙΑ, ΓΛΩΣΣΑ, ΣΙΩΠΗ : ΤΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΤΟΥ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΗ

από την ΙΩΑΝΝΑ ΒΙΣΒΙΚΗ

«Δεν υπάρχει ομιλία χωρίς απάντηση, έστω κι αν αυτή συναντά τη σιωπή», μας λέει ο Λακάν στο κείμενο-ομιλία του «Λειτουργία και πεδίο της ομιλίας και της γλώσσας στην ψυχανάλυση», και μας δίνει απευθείας το εργαλείο του ψυχαναλυτή: έχει να κάνει με μια ομιλία που (του) απευθύνεται, ενέχοντας μέσα της την απάντησή της, και με μια γλώσσα που συμβολίζει, ονομάζει τα πράγματα, και κυρίως, ακούγεται.

Πρόκειται για ένα κείμενο θεμέλιο, καθώς βγάζει την ομιλία και τη γλώσσα απ' τη διάσταση της επικοινωνίας και της συνεννόησης, πεδίο, άλλωστε, *δομικής* παρεξήγησης και σύγχυσης για τον άνθρωπο, κι ανοίγει το πεδίο μιας ιδιαίτερης ακρόασης, μιας ακρόασης-απεύθυνσης μέσα στην οποία εμπλέκεται και συγκροτείται το ίδιο το υποκείμενο. Η ομιλία συγκροτεί το υποκείμενο μέσα στην αλήθεια του, έστω κι αν το ασυνείδητο δεν είναι παρά το «λογοκριμένο κεφάλαιο» απ' την ιστορία της ζωής μας, και άρα, απροσπέλαστο.

Στην ψυχανάλυση, το υποκείμενο έχει την ευκαιρία να βρεθεί μπροστά στο ενδεχόμενο να συναντήσει κάτι από την αλήθεια του, δηλαδή την αλήθεια της επιθυμίας του, δηλ. κάτι από το *λέγειν* του, κάτι από εκείνο που τον κινεί και τον προσανατολίζει στη ζωή. Παραπραξίες, παραδρομές, όνειρα, συμπτώματα, μήπως σ' αυτό δεν οδηγούν; Την απόδοση μιας αλήθειας, ενός νοήματος σ' εκείνο που δεν έχει, δηλ. στο α-νόητο και το ά-σκοπο; Μας το απέδειξε υποδειγματικά αυτό ο Φρόιντ, και μάλιστα με την ίδια την επινόησή του: την ψυχανάλυση. *Πείτε ό,τι σας έρχεται στο κεφάλι*, μας προέτρεψε και θέσπισε τον πρώτο ικανό και αναγκαίο αναλυτικό κανόνα!

Το ασυνείδητο έχει δομή γλώσσας, συνηγόρησε ο Λακάν. Άλλωστε η γλώσσα, το συμβολικό, έχει στον άνθρωπο επιπτώσεις υποκειμενοποίησης, *εξ-ανθρωπίζει*, κι ας το ακούσουμε μέσα στην αμφισημία του: αφενός, *τον κάνει*, τον συγκροτεί ως άνθρωπο, κι αφετέρου, τον πετάει εκτός του ίδιου του τού είναι, και θα καταλήγει πάντα να μην είναι παρά η αναπαράσταση ενός σημαίνοντος για ένα άλλο...

Θεωρούμε λοιπόν αυτό το κείμενο σταθμό και θα το μελετήσουμε ως το θεμέλιο, τη βάση, τόσο για το ίδιο και τη θέση που έχει στη λακανική διδασκαλία, όσο και για να ανοιχτούμε σε συνδέσεις μ' ένα *πέραν* αυτού, μ' έναν ύστερο Λακάν, ο οποίος, ας παραδοξολογήσουμε, θα αναζητήσει –κι η ερμηνεία του θα παίζει, εδώ, το ρόλο της–

το αντίστροφο: το μη-νοήμα στον τόπο του νοήματος. Ως ένας άλλος σοφιστής, όπως μας λέει κάπου κι ο ίδιος. Αλλά ως ένας σοφιστής που ξεφεύγει (γλιτώνει) απ' την αλήθεια, κάνοντας, ωστόσο, να ακουστεί κάτι άλλο μέσα στη γλώσσα, κάτι απ' την ίδια της την απόλαυση ως την πλέον ανθρώπινη συνθήκη.

Τετάρτη 21.00-22.30

Ημερομηνίες: 13 Νοεμβρίου, 11 Δεκεμβρίου, 15 Ιανουαρίου, 12 Φεβρουαρίου, 12 Μαρτίου, 9 Απριλίου.

ΤΡΑΥΜΑ, ΜΝΗΜΗ, ΗΓΛΩΣΣΑ LALANGUE

από τη ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ

Στην ψυχαναλυτική εμπειρία υπάρχει κάτι που εμμένει και επανέρχεται, φτιάχνει τρύπα στη σχέση του αναλυόμενου με την σημαίνουσα αλυσίδα και την αναζήτηση νοήματος. Ο αναλυτής, με την πράξη του καλείται να σταθεί σ' αυτό που είναι εκτός νοήματος, εκεί όπου το υποκείμενο συναντά στο υφάδι της σημαίνουσας αλυσίδας τα ίχνη αυτού που σβήνεται και το ίδιο εκπίπτει. Λήθη και τρόμος μιας άγνωρης (non – su) ασυνείδητης γνώσης διαμορφώνουν το ιδιαίτερο σύμπτωμα σε κάθε ένα.

Ήδη ο Φρόιντ στο κείμενο του 1920 *Πέραν της αρχής της ευχαρίστησης*⁹, μιλά για την επιστροφή του συμπτώματος και το τραύμα. Κάνει μια διαφοροποίηση ανάμεσα στην νεύρωση υστερίας που έχει ως αίτιο μια εσωτερική ψυχική σύγκρουση και την τραυματική νεύρωση που επήλθε από τον πόλεμο, αυτή προκαλείται από ένα εξωτερικό συμβάν το οποίο αιφνιδιάζει το υποκείμενο, θέτοντας το σε κίνδυνο.

Το νήμα της επεξεργασίας του τραύματος και της λογικής που το διέπει θα ξεδιπλωθεί από τον Λακάν στην σχέση του υποκειμένου με το *σημαίνον* και το *πραγματικό* από το οποίο αυτό πάσχει¹⁰.

Ονομάζει τραυματική εμπειρία το 1958¹¹, το βίωμα του βρέφους όταν έρχεται αντιμέτωπο με την σκοτεινή και αδιάφανη πρωταρχική παρουσία της επιθυμίας του άλλου, και βρίσκεται σε κατάσταση αβοηθησίας, ζει μια συντριβή, *Hilflosigkeit*.

Στην κατεύθυνση της θεραπείας προτείνει η ενέργεια του αναλυτή να στοχεύσει στη σχέση του \$ με το σημαίνον και τη ζώσα του διάσταση εκεί όπου η καθαρή επιθυμία «*αφήνει τα ίχνη της μέσα στην κούρσα των σημαινόντων, σαν σημάδι από το σημαίνον, στον ώμο του υποκειμένου που μιλάει*»¹².

Την ώρα της ανάδυσης του ζώντος *σημαίνοντος signifiant vivant* το παιδί αναζητώντας τον εξανθρωπισμό του, απευθύνεται στον άλλο, το σώμα του Άλλου, που όμως λείπει.

Η ψυχανάλυση επαναφέρει την συνθήκη της παιδικότητας στον ενήλικα. Το σώμα δεν είναι μόνο το φαντασιακό, αλλά αυτό που μιλά χωρίς να το γνωρίζει και απολαμβάνει. Η νεύρωση είναι μια *επίπτωση της ενέργειας των γονέων*, του σημαίνοντος που έρχεται από τον Άλλο και πλήττει το σώμα ως απόλαυση, ως άγχος... Ο αναλυτής με τις διάφορες τομές και το λέγειν του οδηγεί το υποκείμενο σε μια επισήμανση αυτού που είναι *συσκοτισμένο και καλύπτει μια απόλαυση που φέρει το*

⁹ Σίγκμουντ Φρόιντ – 1920 Πέραν της αρχής της ευχαρίστησης, κεφ. 2, Εκδ. Πλέθρον 2014

¹⁰ Jacques Lacan, 1959 – 1960 Séminaire VII L'éthique de la psychanalyse, ed. Seuil 1986, p.75

¹¹ Jacques Lacan, 1958 – 1959 Séminaire VI Le désir et son interprétation, Ed. Seuil, Σεμινάριο 6 Η επιθυμία και η ερμηνεία της, κεφ. I , Μάθημα 12 Νοεμβρίου 1958.

¹² Ζακ Λακάν, 1958 Η κατεύθυνση της θεραπείας, - *Οφείλουμε να λάβουμε υπόψη την επιθυμία κατά γράμμα*

ομιλούν σώμα¹³.

Θα σταθούμε μέσα από τις επεξεργασίες του '70, στην διερώτηση της γνώσης,, αυτού που εγγράφεται ως αινιγματικό από τις επιπτώσεις της γλώσσας¹⁴ στο ομιλόν, μέσω του αναλυτικού λόγου.

Τετάρτη 21.00-22.30

Ημερομηνίες: 20 Νοεμβρίου, 4 Δεκεμβρίου, 8 Ιανουαρίου, 5 Φεβρουαρίου, 5 Μαρτίου, 2 Απριλίου, 7 Μαΐου, 4 Ιουνίου.

¹³ J. Lacan Séminaire XIX, Le savoir du psychanalyste, leçon 4 1972, Staferla , Η γνώση του ψυχαναλυτή, 4 Μαΐου 1972

¹⁴ Ζακ Λακάν Σεμινάριο 20, Ακόμη, 1972 – 1973 , εκδόσεις Ψυχογιός 2012, κεφ. ΙΔ. Ο ποντικός στον λαβύρινθο.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΛΥΚΟΥΣ II : ΑΠΟ ΤΟ ΤΡΑΥΜΑ ΣΤΗ ΦΑΝΤΑΣΙΩΣΗ.

Ο ΛΟΓΟΣ (discours) ΩΣ ΠΡΟΠΕΤΑΣΜΑ ΣΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΑΥΛΟΣ ΤΩΝ ΕΝΟΡΜΗΣΕΩΝ

από τη ΓΕΩΡΓΙΑ ΧΡΙΣΤΕΛΗ και τον ΝΙΚΟΛΑ ΖΟΡΜΠΑ

Την περσινή χρονιά εξετάζοντας τη φροϋδική περίπτωση του Ανθρώπου με τους λύκους, προσεγγίσαμε την περίφημη πρωταρχική σκηνή μέσω της οποίας ο Φρόυντ αναζητούσε την επικύρωση της θεωρίας του για το πρωταρχικό τραύμα που επικαιροποιεί τη φαντασίωση.

Η φροϋδική περίπτωση έθεσε πολλαπλά ερωτήματα που ο Λακάν συνοψίζει στο ενδέκατο σεμινάριο :

- « — Γιατί η πρωταρχική σκηνή είναι τόσο τραυματική;
- Γιατί είναι πάντα πολύ νωρίς ή πολύ αργά;
 - Γιατί το υποκείμενο είτε την απολαμβάνει υπερβολικά, (...), είτε υπερβολικά λίγο, (...);
 - Γιατί δεν αφυπνίζει αμέσως το υποκείμενο, αν είναι τόσο βαθειά λιβιδινικό;
 - Γιατί το γεγονός είναι εδώ δυστυχία ;
 - Γιατί η δήθεν ωρίμανση των ψευδο-ενστίκτων είναι κατά κάποιον τρόπο κλωσμένη, διαπερασμένη, διαστερεωμένη από « τυχικό » θα έλεγα - από τη λέξη τύχη [tuché]);

(...) Είναι αυτό που διακυβεύεται στην αναλυτική εμπειρία από το οποίο είναι να ξεκινήσουμε: ότι ακριβώς όπως η πρωταρχική σκηνή είναι τραυματική, δεν είναι η σεξουαλική ενσυναίσθηση που υποστηρίζει τις μεταπτώσεις του αναλύσιμου, είναι ένα πλασματικό γεγονός όπως αυτό που εμφανίζεται στη σκηνή που επιδιώκεται τόσο έντονα στην εμπειρία του Ανθρώπου με τους λύκους: η παραδοξότητα της εξαφάνισης και επανεμφάνισης του πέους. » (Ζ. Λακάν, Σεμινάριο, Βιβλίο XI, 19 Φεβρουαρίου 1964)

Από τη μία λοιπόν, στον Άνθρωπο με τους λύκους, οι συνειρμοί του ονείρου - εφιάλτη καθιστούν δυνατή την κατασκευή της τραυματικής φαντασίωσης που καθορίζουν τη σεξουαλική θέση του υποκειμένου και την επιλογή της απόλαυσης μέσω του συμπτώματος.

Ο Λακάν διδάσκει πως το έμβιο « δράττει τον εαυτό του μέσα σε μια φρικτή πρόσληψη του ίδιου, στην απόλυτη ανοικειότητά του, στην αδιαφανή κτηνωδία του, ως το καθαρό σημαίνον μιας ύπαρξης ανυπόφορης για την ίδια τη ζωή, μόλις πάρει απόσταση από αυτήν για να δει το τραύμα και την πρωταρχική σκηνή. » (Ζ. Λακάν, Σεμινάριο, βιβλίο V, 18 Ιουνίου 1958)

Από την άλλη, το τραύμα εμφανίζεται ως μια βίαιη εισβολή που αιφνιδιάζει το υποκείμενο ή το σώμα του και δημιουργεί τρόμο (Hilflosigkeit - Σ. Φρόυντ, Νέα σειρά των παραδόσεων για την εισαγωγή στην ψυχανάλυση, 32η ομιλία). Η βία του

τραύματος προσβάλλει το ζωντανό, το σώμα ή την ίδια τη ζωή. Το τραυματικό δεν μπορεί να αποδοθεί στο ίδιο το υποκείμενο, καθώς το υποκείμενο παθαίνει. Πρόκειται για ένα πραγματικό που παρουσιάζεται απρόβλεπτο, αναπόφευκτο, το οποίο εισβάλλει στο πεδίο του υποκειμένου και αφήνει επακόλουθα και ίχνη.

Εντούτοις, η ψυχαναλυτική προσέγγιση υπογραμμίζει την υποκειμενική εμπλοκή, την ευθύνη του υποκειμένου. Τι είναι αυτό που κατασκευάζει εκ των υστέρων το υποκείμενο, αντιμέτωπο με αυτό το τραυματικό ; Πρόκειται για ένα σύμπτωμα, πρόκειται για τη φαντασίωση, για ένα σημαίνον ή για την απουσία του ;

Και η πράξη του ψυχαναλυτή απέναντι στο τραυματισμένο υποκείμενο ; Από ποια οδό μπορούμε να εδραιώσουμε μία « πρακτική δίχως αξία » ;

Θα επεξεργαστούμε αυτούς τους άξονες σε αναφορά με τον Άνθρωπο με τους λύκους στοχεύοντας να εντοπίσουμε με ποιο τρόπο οι τραυματισμοί διαδραματίζουν έναν κεντρικό, δομικό ρόλο στην οικονομία του υποκειμένου, αλλά και στον ορίζοντα του τρόπου με το οποίο συλλαμβάνουμε το ασυνείδητο.

Παρασκευή 21.00-22.30

Ημερομηνίες: 8 Νοεμβρίου, 22 Νοεμβρίου, 6 Δεκεμβρίου, 13 Δεκεμβρίου, 10 Ιανουαρίου, 24 Ιανουαρίου, 07 Φεβρουαρίου, 14 Φεβρουαρίου, 28 Μαρτίου, 11 Απριλίου, 25 Απριλίου, 09 Μαΐου, 23 Μαΐου, 30 Μαΐου.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΥΠΕΡΕΓΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΡΟΪΝΤ ΣΤΟΝ ΛΑΚΑΝ

από τη ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΚΟΥΜΑΚΗ

Επεξεργαζόμενος τη μελαγχολία, ο Φρόιντ υπογραμμίζει την σχάση του εγώ: από τη μία το μέρος που έχει ενσωματώσει το χαμένο αντικείμενο και από την άλλη το μέρος του ιδεώδους του εγώ στο οποίο αποδίδει λειτουργίες «αυτοπαρατήρησης, ηθικής συνείδησης, λογοκρισίας...»¹⁵. Το 1923 εισάγοντας την δεύτερη τοπική εξισώνει το ιδεώδες του εγώ με το υπereγώ, ως αυτό που απομένει από το οιδιπόδειο, ως υπόλειμμα της ταύτισης με τον πατέρα¹⁶.

Ο Λακάν το 1953 στέκεται σε αυτές τις επεξεργασίες του Φρόιντ για το υπereγώ και την λογοκρισία η οποία αποσκοπεί να εξαπατήσει το υποκείμενο μέσω του ψέματος, διαρρηγνύοντας τον συμβολικό κόσμο του υποκειμένου. Σε αυτή τη σχάση βρίσκουμε την απαρχή του υπereγώ, και εδώ τοποθετεί ο Λακάν το ρήγμα της υποκειμενικής εμπειρίας, το οποίο εισάγει το ασυνείδητο, ρήγμα όπου το τραύμα θα βρει τις συντεταγμένες του στην υποκειμενική εμπειρία¹⁷.

Η ταύτιση με τον πατέρα δεν αφομοιώνεται πλήρως από το υποκείμενο, όπως όλες οι ταυτίσεις, ανήκει στο ετερόκλιτο σύνολο των ταυτίσεων. Αυτή η μη αφομοίωση μπόρεσε και ανέδειξε τη σχέση του υπereγώ με το αντικείμενο φωνή, έτσι όπως ο Λακάν το επεξεργάζεται αργότερα: «...[το αντικείμενο φωνή] το γνωρίζουμε [...] από τον παρασιτικό χαρακτήρα του με τη μορφή των διακοπτόμενων προσταγών του υπereγώ¹⁸». Διακοπτόμενες προσταγές. Λακάν επιμένει, το υπereγώ εισάγει ένα ρήγμα, μια διάσπαση από την οποία ορισμένα εκφερόμενα του νόμου παραγνωρίζονται από το υποκείμενο. Το υπereγώ ως νόμος που υποστηρίζεται από μια φωνή.

Ωστόσο αυτά τα παρασιτικά σπαράγματα δεν θα μπορούσαν να έχουν καθεστώς μιας «μορφής αισχρής και άγριας¹⁹» αν δεν ήταν αγκιστρωμένα σε κάτι μύχιο του υποκειμένου που έχει να κάνει με την τρύπα στον Άλλο: «αντηχεί σε ένα κενό που είναι το κενό του Άλλου ως τέτοιο²⁰».

¹⁵ Φρόιντ Σ., «Η ταύτιση» στο *Ψυχολογία των μαζών και ανάλυση του εγώ*, εκδ. Επίκουρος, Αθήνα, 1994, σελ. 64.

¹⁶ Φρόιντ Σ., «Το εγώ και το υπereγώ (ιδεώδες του εγώ)» στο *Το εγώ και το αυτό*, εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 2008, σελ. 49-64.

¹⁷ Lacan J., *Les écrits techniques de Freud. Le Séminaire, livre I (1953-1954)*, Seuil, Paris, 1975, p. 238-239

¹⁸ Λακάν Ζ., Το σεμινάριο 10ο Βιβλίο, Το άγχος, εκδ. Εκκρεμές, Αθήνα, 2024, σελ. 263.

¹⁹ Lacan J., « La Chose freudienne », *Écrits*, Paris, Seuil, 1966, p. 434.

²⁰ Λακάν Ζ., Το σεμινάριο 10ο Βιβλίο, Το άγχος, εκδ. Εκκρεμές, Αθήνα, 2024, σελ. 289

Το υπερεγώ ανήκει στο συμβολικό και αποκαλύπτει ως επίπτωση του τη διάσταση μιας προσταγής που αφορά την έλλειψη, κι εκεί που ευνουχισμός δεν λειτουργεί επαρκώς, αυτό που απομένει είναι το σημαίνον ως καθαρό όχημα απόλαυσης.

Με αφορμή και αφετηρία την έννοια του τραύματος, φέτος, θα επεξεργαστούμε την πολυπλοκότητα της έννοιας του υπερεγώ στην διδασκαλία του Φρόιντ και του Λακάν.

Σάββατο 11.15-12.45

Ημερομηνίες: 7 Δεκεμβρίου, 18 Ιανουαρίου, 22 Φεβρουαρίου, 15 Μαρτίου, 26 Απριλίου, 24 Μαΐου.

ΕΠΑΝΑΛΗΨΕΙΣ

από τους ΟΡΣΑ ΚΑΜΠΕΡΟΥ και ΠΑΝΟ ΣΕΡΕΤΗ

Εξ αρχής το τραύμα για τον Φρόιντ ήταν σεξουαλικό. Όμως η ιδέα της τραυματικής αιτιολογίας της νεύρωσης καθώς και η ιδέα της απώθησης προέρχονται από τις πρώτες κλινικές παρατηρήσεις του πάνω στην υστερία. Η πορεία είναι λίγο πολύ γνωστή: η κλινική θα οδηγήσει από το σεξουαλικό τραύμα στην ιδέα ότι υπάρχει κάτι τραυματικό στην ίδια την σεξουαλικότητα. Ταυτόχρονα, έχουμε μία μετακίνηση από την ανίχνευση του «πρωταρχικού γεγονότος» στα φαινόμενα που άπτονται της επανάληψης. Εδώ δεν είναι η υστερία αλλά η αρνητική θεραπευτική αντίδραση, η τραυματική νεύρωση ή ακόμη τα επαναληπτικά όνειρα ατυχημάτων (εξαίρεση στον κανόνα της ικανοποίησης της επιθυμίας) που γίνονται πλέον παραδειγματικά για την προσέγγιση του συμπτώματος. Τι επιμένει σε κάθε νέα κακοτυχία διαιωνίζοντας στο υποκείμενο την ίδια πάντα διαμαρτυρία; Ο Λακάν μετατοπίζει το τραυματικό από τη θέση του αιτίου στο επίπεδο του πραγματικού, αλλά του πραγματικού οριζόμενου ως αδύνατο, δηλαδή ως λογική κατηγορία. Η επανάληψη δεν είναι ακριβώς η επιστροφή του παρελθόντος, οι δαίμονες... Το τραύμα έτσι παρουσιάζεται ως συνέπεια της δομής, δηλαδή ως δευτερογενές. Αυτή η κατάργηση θα μπορούσαμε να πούμε της χρονικότητας αν όχι η αντιστροφή της μέσα στη κατηγορία του αιτίου συμπαρασύρει και την ανάμνηση γενικότερα, τραυματική ή όχι. Ο Λακάν σημειώνει ότι μία ανάμνηση θα μπορούσε να είναι μία καλυπτική ανάμνηση (*souvenir-écran*) , «...να μπλοκάρει αυτό που θα μπορούσα να ιχνηλατήσω μέσα στο ασυνείδητο, δηλαδή την παρουσία – την πληγή – της γλώσσας ... το τραύμα είναι πάντα ύποπτο. Μία εικόνα μπλοκάρει πάντα την αλήθεια» (Διάλεξη στο Yale, 1975).

Θα σταθούμε φέτος στα πρώτα κεφάλαια που ο Λακάν αφιερώνει στο 11ο Σεμινάριό του πάνω στην έννοια της επανάληψης.

Σάββατο 13.00-14.30

Ημερομηνίες: 9 Νοεμβρίου, 30 Νοεμβρίου, 14 Δεκεμβρίου, 18 Ιανουαρίου, 8 Φεβρουαρίου, 22 Φεβρουαρίου, 15 Μαρτίου, 26 Απριλίου, 10 Μαΐου, 24 Μαΐου.

«ΤΡΑΥΜΑ ΚΑΙ...»

από τον Γιώργο Κωνσταντίνου

Την χρονιά αυτή θα προσπαθήσουμε να επεξεργαστούμε τα μονοπάτια και τις επιπτώσεις του τραύματος στο **ομιλόν**. Με ποιο τρόπο το υποκείμενο υφίσταται τα επιτελέσματα της γλώσσας, από τη στιγμή της εγγράφεται σε αυτήν; Ποιες είναι οι τροπικότητες εκδήλωσης του τραυματικού συμβάντος μέσα στον κοινωνικό δεσμό;

Εκεί που ο Φρόιντ μιλά για τραύμα, ο Λακάν κάνει ένα νεολογισμό και μιλά για « *traumatisme* ». Δηλαδή εισάγει την λέξη « τρύπα » αντικαθιστώντας το α με το όμικρον, ο. Πώς συνδέεται η συγκοπή του α με την αντικατάσταση του με το φωνήεν ο; Με άλλα λόγια, τι συμβαίνει όταν το αντικείμενο της φαντασίωσης εκπίπτει ανοίγοντας τρύπα στη δομή; Η φαντασίωση φτιάχνεται για να προστατέψει το υποκείμενο από την επιθυμία του. Μέσα από αυτήν θα απαντήσει στον άλλο και μέσα από αυτήν θα φτιάξει την πραγματικότητα του. Η φαντασίωση είναι ο φακός μέσω του οποίου αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο και λειτουργούμε μέσω αυτού.

Η φαντασίωση συνίσταται στη διασταύρωση των δύο συνόλων, ανάμεσα στο υποκείμενο και τον Άλλο. Όμως ένα μέρος του κάθε συνόλου ξεφεύγει της διασταύρωσης. Το μέρος που γλιστρά έξω από τον υπολογισμό της φαντασίωσης, βάζει το υποκείμενο σε μια επανάληψη. Είναι πια το πεδίο της ενόρμησης, αυτό που εμμένει στη συνάντηση του απολεσθέντος αντικειμένου η οποία βάζει το υποκείμενο σε μια καταναγκαστική επανάληψη ερήμην της θέλησης του. Συνεπώς αυτό που προσδιορίζει την επανάληψη είναι η απόλαυση και όχι η επιθυμία. Πώς συνδέεται η « τραυματική » συνάντηση με την απόλαυση μέσω της επανάληψης; Μήπως οι ενορμήσεις έχουν το πάνω χέρι στο πεπρωμένο του υποκειμένου; Και πώς το υποκείμενο ως ομιλόν βιώνει τις επαναληπτικές επιπτώσεις της ενόρμησης; Μπορεί να υπάρξει συνάντηση χωρίς να είναι τραυματική, από τη στιγμή που ο Λακάν την θεωρεί « αποτυχημένη »; Άραγε είναι αποτυχημένη από τη στιγμή που εγγράφεται στη φαλλική διάταξη;

Ο τραυματισμός είναι ένας όρος όχι και τόσο δόκιμος για την ψυχανάλυση. Αυτό που μας ενδιαφέρει είναι το φροϋδικό « *nachträglich* », το « εκ των υστέρων », μέσω της συνάντησης του ομιλούντος με το πραγματικό, το οποίο φανερώνει το αδύνατον της δομής. Στο Γραπτό του 1964, «Η τοποθέτηση του ασυνειδήτου» ο Λακάν αναφέρει πως *“ με το εκ των υστέρων, το τραύμα εμπλέκεται στο σύμπτωμα, δείχνοντας μια χρονική δομή ανώτερης τάξης”*. Με ποιο τρόπο το τραύμα βρίσκει δίοδο μέσα στο σύμπτωμα και πώς το υποκείμενο το εγγράφει στη χρονικότητα του;

Πολύ αργότερα στα τέλη της διδασκαλίας του αναφέρει πως « η πίστη υπάρχει, και η πίστη είναι αυτή που λέει το Αληθές. Η πίστη λοιπόν λέει αυτό που πιστεύει ως

Αληθινό ». Όμως ο αναλυτής δεν γνωρίζει ποιο είναι το Αληθινό. Το μόνον που ξέρει είναι ότι μπορεί να πηγαίνει δίπλα του. Ο Φρόιντ από την δική του σκοπιά το θεωρεί ως την ουσία του τραύματος. Όμως ο Λακάν από την πλευρά του δεν είναι σύμφωνος με τη φροϋδική τοποθέτηση. Επειδή για τον Λακάν τη στιγμή που το υποκείμενο εκφέρει κάτι πλησιάζοντας στην τραυματική του ουσία, *η οποία δεν υπάρχει*, γίνεται μια συστροφή, ένα στριφογύρισμα, όπου σε ένα σημείο συναντώνται τα δύο. Ήτοι το σημείο στο οποίο ο *αναλυόμενος* γίνεται όπως ο αναλυτής του.

Σάββατο 13.00-14.30

Ημερομηνίες : 11 Ιανουαρίου, 22 Μαρτίου, 5 Απριλίου.

και Σάββατο 14.45-16.15

Ημερομηνίες : 8 Φεβρουαρίου, 24 Μαΐου.

Εργαστήριο κλινικής μελέτης: Τεχνική της ανάλυσης και κλινική του υποκειμένου.

Στόχος του εργαστηρίου είναι να προσφέρει στους συμμετέχοντες έναν τόπο όπου θα μπορούν να εκθέτουν την πρακτική τους και τα ερωτήματά τους γύρω από αυτήν, να συνδέσει τη θεωρία με την αναλυτική πρακτική και να λειτουργήσει ως πεδίο ενός από κοινού αναστοχασμού των κλινικών περιπτώσεων.

Μπορούν να συμμετέχουν οι εκπαιδευόμενοι και τα μέλη του ΦΨΛΠΑ. Το εργαστήριο οργανώνεται από τους διδάσκοντες της ΚΕΛΠ.

Σάββατο 11.15-12.45

Ημερομηνίες: 14 Δεκεμβρίου, 11 Ιανουαρίου, 8 Φεβρουαρίου, 22 Μαρτίου, 5 Απριλίου, 10 Μαΐου.

Τόπος διεξαγωγής:

Αλέξη Παυλή 29, Αμπελόκηποι - Μετρό Πανόρμου

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2024-2025

• LACAN Jacques (ΛΑΚΑΝ Ζακ),

- Ο ατομικός μύθος του νευρωτικού (1953), εκδ. Εκκρεμές, Αθήνα, 2015.
- «Η οικογένεια. Τα οικογενειακά συμπλέγματα στη διαμόρφωση του ατόμου», εκδόσεις Αλφειός
- Petit discours aux psychiatres à Sainte Anne, (10 Novembre 1967), <http://www.psychasoc.com/Textes/Petit-discours-aux-psychiatres-de-Sainte-Anne> .
- «L'homme aux paroles imposées» (1976), μεταγραφή μιας κλινικής περίπτωσης ασθενούς στο Νοσοκομείο της Σαντ Αν του Παρισιού [L'homme aux paroles imposées Transcription d'une présentation clinique réalisée par Lacan à l'hôpital Sainte Anne de Paris] <http://www.valas.fr>.
- Conférence à Genève sur le symptôme (1975), Le bloc-notes de la psychanalyse, no 5, 1985. Στα ελληνικά, περιοδικό Ψυχανάλυση, v.8.
- Sur le plaisir et la règle fondamentale - Intervention à la suite de l'exposé d'André Albert, Lettres de l'École freudienne, n° 24, 1978, pp. 22-24.
- ÉCRITS, Seuil, Παρίσι, 1966:
 - Η επιθετικότητα στην ψυχανάλυση (1946), έντυπο της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου, Γαλλία, 2010, (εσωτ. χρήση) <https://champlacanien.gr/ekdoseis/metafraseis-freud-lacan/istoriko-epithetikotita/> [in *Écrits*, εκδ. Seuil, Παρίσι, 1966.]
 - Το στάδιο του καθρέφτη (1949), έντυπο της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου, Γαλλία, 2010, (εσωτ. χρήση) <https://champlacanien.gr/ekdoseis/metafraseis-freud-lacan/stadio-kathrefti/> [in *Écrits*, εκδ. Seuil, Παρίσι, 1966, σελ. 93-100.]
 - Λειτουργία και πεδίο της ομιλίας και της γλώσσας στην ψυχανάλυση, εκδ. Εκκρεμές, Αθήνα, 2005.
 - Variantes de la cure-type (1955), in *Écrits*, εκδ. Seuil, Παρίσι, 1966, σελ. 793-827.
 - Περί ενός προκαταρκτικού ερωτήματος σε κάθε πιθανή θεραπευτική αγωγή της ψύχωσης (Δεκ.1957-Ιαν.1958), έντυπο της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου, Γαλλία, 2010, (εσωτ. χρήση), <https://champlacanien.gr/ekdoseis/metafraseis-freud-lacan/prokatartiko-erotima/> ;[«D'une question préliminaire a tout traitement possible de la psychose», in *Écrits*, εκδ. Seuil, Παρίσι, 1966 σελ. 531-583.

- Subversion du sujet et dialectique du désir dans l'inconscient freudien (1960), in *Écrits*, εκδ. Seuil, Παρίσι, 1966, σελ. 793-827.
- «Τοποθέτηση του ασυνειδήτου», Μετάφραση του Φόρουμ ψυχανάλυσης του λακανικού πεδίου. <https://champlacanien.gr/ekdoseis/metafraseis-freud-lacan/topothesisi-asuneiditou/>
- «Η ψυχανάλυση και η διδασκαλία της», μετάφραση στα ελληνικά, Διεθνής των Φόρουμ Ψυχανάλυσης του Λακανικού Πεδίου, <https://champlacanien.gr/wp-content/uploads/2023/11/psixanalisi-kai-i-didaskalia-tis.pdf>
- AUTRES ECRITS, Seuil, Παρίσι, 2001:
 - «*La logique du fantasme. Compte rendu du séminaire 1966-1967*».
 - «*De la psychanalyse dans ses rapports avec la réalité* ».
 - «Τηλεόραση», (9 και 16 Μαρτίου 1974), μετάφραση στα ελληνικά, Φόρουμ Ψυχανάλυσης του Λακανικού Πεδίου Αθήνας, https://champlacanien.gr/wp-content/uploads/2021/08/television_1974.pdf
- TO SEMINARIO (LE SEMINAIRE):
 - Séminaire sur l'homme aux loups (1952-53), ανέκδοτο, <http://espace.freud.pagesperso-orange.fr/topos/psycha/psysem/homoloup.htm>
 - Livre I, Les écrits techniques de Freud (1953-1954), Seuil, Παρίσι, 1975.
 - Σεμινάριο τρίτο, Οι ψυχώσεις, (1955-1956), εκδ. Ψυχογιός, Αθήνα, 2005.
 - Σεμινάριο, Βιβλίο IV, La relation d'objet (1956-1957), Seuil, Παρίσι, 1994.
 - Σεμινάριο τέταρτο, Η σχέση αντικειμένου, (1956-1957), εκδ. Ψυχογιός, Αθήνα, 2021.
 - Το σεμινάριο 10ο Βιβλίο, Το άγχος, εκδ. Εκκρεμές, Αθήνα, 2024. Livre X, L'Angoisse (1962-1963), Seuil, Παρίσι, 2004.
 - Livre XI, Les quatre concepts fondamentaux de la psychanalyse (1964), Seuil, Παρίσι, 1973. Στα ελληνικά, Σεμινάριο XI, Οι τέσσερις θεμελιώδεις έννοιες της ψυχανάλυσης, Ράππας, Αθήνα, 1973.
 - Livre XII, Problèmes cruciaux pour la psychanalyse (1964-1965), ανέκδοτο, βλ. www.valas.fr.
 - Livre XIII, L'objet de la psychanalyse (1965-1966), ανέκδοτο, βλ. www.valas.fr.
 - Livre XIV, La logique du fantasme (1966-1967), éd. Seuil et Le Champ freudien, Paris, 2023. [Σεμινάριο, Βιβλίο 14, Η λογική της φαντασίωσης, (Ανέκδοτο στην ελληνική γλώσσα)].
 - Livre XV, L'acte psychanalytique (1967-1968), ανέκδοτο, βλ. www.valas.fr.
 - Σεμινάριο, 16, « D'un Autre à l'autre », (Ανέκδοτο στην ελληνική γλώσσα).
 - Livre XVII, L'envers de la psychanalyse (1969-1970), Seuil, Παρίσι, 1991. Στα ελληνικά, Το αντίστροφο της ψυχανάλυσης, Ψυχογιός, Αθήνα 2014.

- ▶ Livre XX, Encore (1972-1973), Seuil, Παρίσι, 1975. Στα ελληνικά, Σεμινάριο XX, Ακόμη, Ψυχογιός, Αθήνα, 2011.
- ▶ Σεμινάριο, βιβλίο 21, «Les non-dupes errent» (Ανέκδοτο στην ελληνική γλώσσα).
- ▶ Σεμινάριο, βιβλίο 23, «Le sinthome», (Ανέκδοτο στην ελληνική γλώσσα).
- ▶ Σεμινάριο, Βιβλίο 24, « L'insu qui sait de l'une-bévu s'aïlle à mourre », leçon du 19 Avril 1977, (ανέκδοτο σεμινάριο).
- **FREUD Sigmund (ΦΡΟΪΝΤ Σίγκμουντ),**
 - ▶ Μελέτες για την υστερία, (1895d [1893-1895]) εκδόσεις Επίκουρος Κεφ. 1, Για τον ψυχικό μηχανισμό των υστερικών φαινομένων.
 - ▶ «Γράμμα ν. 69» και βρίσκεται στο «La naissance de la Psychanalyse», PUF, Παρίσι, 1991 (6η έκδοση), σελ. 190-193, <https://champlacanien.gr/ekdoseis/metafraseis-freud-lacan/gramma-69/>
 - ▶ Η ερμηνεία των ονείρων (1900a), Επίκουρος, Αθήνα, 2013.
 - ▶ Ψυχοπαθολογία της καθημερινής ζωής, (1901b) εκδ. Πλέθρον, Αθήνα, 2016.
 - ▶ Το ευφυολόγημα και η σχέση του με το ασυνείδητο, (1905c) εκδ. Πλέθρον, Αθήνα, 2009.
 - ▶ Διατυπώσεις για τις δύο αρχές της ψυχικής λειτουργίας (1911b) , εκδ. Principia, Αθήνα, 2021.
 - ▶ Για τον ναρκισσισμό, μια εισαγωγή (1914c), εκδ. Principia, Αθήνα, 2012.
 - ▶ Ανάμνηση, επανάληψη και επεξεργασία, (1914g), Σελ. 59-73, εκδόσεις Πλέθρον, 2010.
 - ▶ «Η απώθηση», (1915d) Δοκίμια μεταψυχολογίας, εκδ. Πλέθρον, Αθήνα, 2020.
 - ▶ «Το ασυνείδητο», (1915e), Δοκίμια μεταψυχολογίας, εκδ. Πλέθρον, Αθήνα, 2020.
 - ▶ Πένθος και μελαγχολία, (1916-17g [1915]), εκδ. Principia, Αθήνα, 2015
 - ▶ «Από το ιστορικό μιας παιδικής νεύρωσης: Ο άνθρωπος με τους λύκους (Βόλφσμαν)» (1918b [1914]), in Πέντε Ιστορικά Ασθένειες, εκδ. Επίκουρος, Αθήνα, 2014.
 - ▶ Χτυπούν ένα παιδί. Δοκίμια για τα πεπρωμένα των ενορμήσεων (1919e), εκδ. Πλέθρον, Αθήνα, 2019.
 - ▶ Πέραν της αρχής της ευχαρίστησης, (1920g) Εκδ. Πλέθρον 2014.
 - ▶ «Η ταύτιση» στο Ψυχολογία των μαζών και ανάλυση του εγώ, (1921c), εκδ. Επίκουρος, Αθήνα, 1994, σελ. 57-65.
 - ▶ «Το εγώ και το υπερεγώ (ιδεώδες του εγώ)» στο Το εγώ και το αυτό, (1923b), εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 2008, σελ. 49-64.

- ▶ «Σχετικά με την απώλεια της πραγματικότητας στη νεύρωση και στην ψύχωση», (1924e), Νευρώσεις Ψυχώσεις, κείμενα 1905-1938, εκδ. Ανατολικός, Αθήνα, 2018, σελ. 125-133.
 - ▶ «Η άρνηση», (1925h) μετάφραση στα ελληνικά, Φόρουμ Ψυχανάλυσης του Λακανικού Πεδίου Αθήνας, https://champlacanian.gr/wp-content/uploads/2019/10/champlacaniengr_sigmund-freud-la-necc81gation_el_fr.pdf
 - ▶ Αναστολή σύμπτωμα και άγχος (1926d [1925]), Μεταίχιμο, Αθήνα, 2018.
 - ▶ Ανάλυση της ψυχικής πραγματικότητας άγχος και ορμική ζωή, 32η παράδοση. Σελ 82, Νέα σειρά των παραδόσεων για την εισαγωγή στην ψυχανάλυση (1933a), εκδόσεις Επίκουρος, 1977,
 - ▶ «*Constructions dans l'analyse*» (1937d), in S. Freud, Résultats, Idées, Problèmes, vol.2, éd. PUF, Paris, 1992.
 - ▶ «Ο άνδρας Μωυσής και η μονοθεϊστική θρησκεία» (1939a), εκδόσεις Επίκουρος.
- **ABRAHAM Nicolas, TOROK Maria**, Le verbiage de l'Homme aux loups, εκδ. Flammarion, Champs essais, Παρίσι, 1976.
 - **BOUSSEYROUX Michel**,
 - ▶ «*Identité : L'homme aux loups. Le passeport du fantasme*», στο Au Risque de la Topologie et de la Poésie. Élargir la psychanalyse, εκδ. Érés, pont hors ligne, Τουλούζη, 2011, σελ. 120 - 139.
 - ▶ Γιατί η τοπολογία; Σεμινάριο στα πλαίσια της ΚΕΛΠ στις 9 Μαΐου 2022.
 - **CASSIN Barbara**, Jacques le sophiste, Lacan, logos et psychanalyse, εκδ. EPEL, Παρίσι, 2012.
 - **FERENCZI Sandor**, «*Le développement du sens de réalité et ses stades*», in : S. Ferenczi, Œuvres complètes, Psychanalyse, tome II, Payot, Paris, 1970, p. 51-66.
 - **GARDINER Muriel**, L'Homme aux loups par ses psychanalystes et par lui-même, εκδ. Gallimard, Paris, 1981 (Αγγλικός πρωτότυπος τίτλος : The Wolf-man by the Wolf-man, εκδ. Basic Books, New York, 1971).
 - **GUÉGUEN Pierre - Gilles**, «*Trauma : La réalité et le réveil*», in ORNICAR? num. 43, εκδ. Navarin, Παρίσι, 1988.
 - **Revue des Collèges Cliniques du Champ Lacanien**, Trauma et fantasme, num. 7, Mars 2008, εσωτερική έκδοση της EPFCL-France.
 - **Revue du Champ Lacanien**, "Le mystère du corps parlant", No 9 Mars 2011, Ecole de Psychanalyse des Forums du Champ lacanien-France
 - **SOLER Colette**,
 - ▶ Η λογοτεχνική περιπέτεια ή η εμπνευσμένη ψύχωση (Ρουσσώ, Τζόυς, Πρεσσόα), εκδ. Ερατώ, Αθήνα, 2005.

- L'inconscient à ciel ouvert de la psychose, εκδ. Presses Universitaires du Mirail, Τουλούζη, 2012.
 - Lacan, lecteur de Joyce, εκδ. PUF, Παρίσι, 2015.
 - L'époque des traumatismes, Biblilink editori, Roma, 2005.
 - Séminaire, La répétition dans l'expérience analytique 2009-2010 και 1991-1992, Formations cliniques du Champ Lacanien, Collège Clinique de Paris, εκδ. du Champ lacanien, Paris, 2010.
 - Séminaire, Avènements du réel, de l'angoisse au symptôme 2015-2016, Formations cliniques du Champ Lacanien, Collège Clinique de Paris, εκδ. du Champ lacanien, Paris, 2016.
 - Retour sur « la fonction de la parole », εκδ. Nouvelles éditions du champ lacanien, Παρίσι, 2019.
- **STRAUSS Marc**,
 - Η μεταβίβαση στην ψύχωση, ομιλία στην Αθήνα. 2006, στο Κ. Η για το παιδί Λιθαράκι.
 - Les nœuds de la parole, 2019, εκδ. Nouvelles du Champ lacanien, Παρίσι, 2019.
- **TOUCHON FINGERMAN Dominique**, Η κλινική αξία του συμπτώματος, Ομιλία της 16ης Οκτωβρίου 2022 στα πλαίσια της ΚΕΛΠ ΦΨΛΠ Αθήνα.
- **Ζαν-Ζακ Γκορόγκ**, Από το τραύμα στη φαντασίωση, η πρωταρχική ανάλυση, in «Τραύμα και Φαντασίωση», στην Επιθεώρηση των Κλινικών Κολλεγίων του Λακανικού Πεδίου, No 7, Μάρτιος 2008, έκδοση της ΣΨΦΛΠ-Γαλλίας.
<https://champlacanien.gr/2024/07/05/gorog-du-trauma-au-fantasme/>
- **Μισέλ Φουκώ**, Οι λέξεις και τα πράγματα, Μια αρχαιολογία των επιστημών του ανθρώπου, εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 2022
- **Πλάτων**, Κρατύλος ή περί ορθότητος ονομάτων, εκδ. Κάκτος, Αθήνα, 1994.
- **Πλάτων**, Γοργίας, «Περί του μη όντος ή περί φύσεως» και «Ελένης εγκώμιο», Περί του μη όντος ή περί φύσεως, Ελένης Εγκώμιον, Υπέρ Παλαμήδους απολογία, εκδ. Ζήτρος, Αθήνα, 1999.

Προϋποθέσεις εγγραφής

Στην ΚΕΛΠ έχουν τη δυνατότητα να εγγραφούν όσοι έχουν μια κλινική πρακτική, όπως ψυχίατροι, ψυχοθεραπευτές, ψυχολόγοι, ψυχαναλυτές, επαγγελματίες ψυχικής υγείας, αλλά και όσοι έχουν γενικότερα την επιθυμία να γνωρίσουν και να εμβαθύνουν πάνω στην ψυχαναλυτική εμπειρία και τον ψυχαναλυτικό λόγο.

Στόχος του 4ετους κύκλου σπουδών της Κ.Ε.Λ.Π

Στόχος του κύκλου σπουδών είναι να επιτρέψει σε κάθε συμμετέχοντα, στο πέρας του κύκλου σπουδών του, να έχει μια εξοικείωση με τις βασικές έννοιες της ψυχαναλυτικής πρακτικής καθώς και με τις αρχές που διέπουν την επεξεργασία της ιδιαιτερότητας κάθε κλινικής περίπτωσης.

Κάθε εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει με κάποια εργασία ή παρουσίαση και κυρίως, στο τέλος της 4ετους παρακολούθησης, να πραγματοποιήσει μια εργασία με την εποπτεία ενός διδάσκοντος.

Βεβαίωση σπουδών

Βεβαίωση σπουδών δίδεται στους συμμετέχοντες που έχουν μία συνεπή παρουσία στις δραστηριότητες της ΚΕΛΠ και οι οποίοι θα δώσουν μια εργασία πάνω σε μια κλινική μελέτη στο τέλος του κύκλου σπουδών.

Οι διδάσκοντες

Βισβίκη Ιωάννα

κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου

τηλ. 697 3623518, email: joanna.visviki@gmail.com

Ζορμπάς Νικόλας

ψυχαναλυτής, μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου

τηλ.698 7338009, email: nikolas.zorbas@gmail.com

Καμπέρου Όρσα

κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου

τηλ. 697 3381342, email: orsa.kamperou@gmail.com

Κουκουμάκη Μαρία

κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, ΑΜΣ της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου

τηλ. 697 5875301, email: koukoumaki@hotmail.com

Κωνσταντίνου Γεώργιος

κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλυτής, μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου

τηλ. 697 7238422, email : giokons@gmail.com

Νικολαΐδου Μαργαρίτα

κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, ΑΜΣ της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου

τηλ. 694 6124258, email: mnicolai@otenet.gr

Σερέτης Πάνος

κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλυτής, ΑΜΣ της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου

τηλ. 697 3352048, email: pan.seretis@gmail.com

Χριστέλη Γεωργία

κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου

τηλ. 697 7850309, email: georgiachristeli@gmail.com

ΔΕΛΤΙΟ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

Κλινική εκπαίδευση 2024-2025

Ονοματεπώνυμο.....

Διεύθυνση οικίας.....

Πόλη.....Τ.Κ.....

Τηλ.....Email.....

Επάγγελμα.....

Τόπος εργασίας.....

Εγγεγραμμένος/η προηγούμενα έτη:

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Εγγραφή: 400 ευρώ (φοιτητές: 200 ευρώ)

Αίτημα εγγραφής- πληροφορίες

Γραμματεία ΚΕΛΠ :

Γεωργία Χριστέλη και Γιώργος Κωνσταντίνου

τηλ. 697 7850309 και 697 7238422, email: kelp.fpcl.athens@gmail.com

ΦΟΡΟΥΜ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ ΛΑΚΑΝΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ ΑΘΗΝΑΣ

Πόντου 36, 115 27 Αθήνα, τηλ. 210 7751212

www.champlacanien.gr